ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΜΗΜΑ)
ΤΗΣ 7ης ΙΟΥΝΙΟΥ 1984 [1]

Siegfried Zelger
κατά Sebastiano Salinitri
(αίτηση του Oberlandesgericht του Μονάχου για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως)

«Σύμβαση των Βρυξελλών: άρθρο 21, επιληφθέν δικαστήριο»

Υπόθεση 129/83

Περίληψη

Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων — Εκκρεμοδικία — Αγωγές ασκούμενες ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων συμβαλλομένων κρατών — «Πρώτο επιληφθέν» δικαστήριο — Έννοια

(Σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, άρθρο 21)

Το άρθρο 21 της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ως «πρώτο επιληφθέν» πρέπει να λογισθεί το δικαστήριο ενώπιον του οποίου συνέτρεξαν πρώτα οι προϋποθέσεις από τις οποίες συνάγεται η οριστική εκκρεμοδικία και οι οποίες πρέπει να κριθούν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο καθενός από τα οικεία δικαστήρια.

Στην υπόθεση 129/83,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Oberlandesgericht του Μονάχου προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, σχετικά με την ερμηνεία της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, και με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

SIEGFRIED ZELGER, Μόναχο,

και

1 — Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

SEBASTIANO SALINITRI, Mascali (Ιταλία),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 21 της συμβάσεως σχετικά με το επιληφθέν δικαστήριο,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα)

συγκείμενο από τους T. Koopmans, πρόεδρο τμήματος, K. Bahlmann, P. Pescatore, A. O'Keeffe και G. Bosco, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. F. Mancini
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, η εξέλιξη της διαδικασίας και οι παρατηρήσεις που κατατέθηκαν δυνάμει του άρθρου 20 του πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ συνοψίζονται ως εξής:

I — Περιστατικά και διαδικασία

Αμφότεροι οι διάδικοι της κύριας δίκης είναι έμποροι. Ο πρώτος είναι εγκατεστημένος στο Μόναχο της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και ο δεύτερος στο Mascali της Σικελίας.

Ο ενάγων στην κύρια δίκη άσκησε κατά του εναγομένου αγωγή για την επιστροφή υπόλοιπου δανείου χρονολογουμένου από το 1975 και 1976. Ισχυρίζεται ότι οι διάδικοι είχαν συμφωνήσει ρητά και προφορικά ότι τόπος εκπληρώσεως της παροχής ήταν το Μόναχο. Ο εναγόμενος αμφισβητεί την ύπαρξη ενοχής εκ δανείου και τη συμφωνία σχετικά με τον τόπο εκπληρώσεως της παροχής.

Η αγωγή κατατέθηκε στις 5 Αυγούστου 1976 στη γραμματεία του Landgericht München I και επιδόθηκε στον εναγόμενο στις 13 Ιανουαρίου 1977. Επιπλέον, ο ενάγων άσκησε άλλη αγωγή, με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία, ενώπιον του Tribunale Civile της Κατάνης στην Ιταλία, με δικόγραφο που κατατέθηκε στις 22 ή στις 23 Σεπτεμβρίου 1976 και επιδόθηκε στον εναγόμενο στις 23 Σεπτεμβρίου 1976.

Το Landgericht απέρριψε αρχικά την αγωγή λόγω ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας,

διότι η άτυπη συμφωνία σχετικά με τον τόπο εκπληρώσεως της παροχής δεν μπορεί να αποτελέσει βάση δικαιοδοσίας σύμφωνα με το άρθρο 5, στοιχείο 1, της συμβάσεως. Θα έπρεπε μάλλον να είχαν τηρηθεί οι τυπικές προϋποθέσεις του άρθρου 17 της συμβάσεως. Το Oberlandesgericht του Μονάχου απέρριψε επίσης την αγωγή λόγω ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας. Στη συνέχεια, το Bundesgerichtshof υπέβαλε στο Δικαστήριο, προς έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, το ερώτημα αν η άτυπη συμφωνία μεταξύ εμπόρων σχετικά με τον τόπο εκπληρώσεως παροχής πληρούσε τις προϋποθέσεις του άρθρου 5, παράγραφος 1, της συμβάσεως.

Με απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 1980 (Slg. σ. 89), το Δικαστήριο έδωσε την ακόλουθη απάντηση:

«Αν ο τόπος εκπληρώσεως παροχής εκ συμβάσεως καθορίστηκε από τους συμβαλλόμενους με ρήτρα έγκυρη σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο που διέπει τη σύμβαση, το δικαστήριο του τόπου αυτού είναι αρμόδιο να επιληφθεί των διαφορών που αναφέρονται στην εν λόγω παροχή δυνάμει του άρθρου 5, στοιχείο 1, της συμβάσεως των Βρυξελλών της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, ανεξάρτητα από το αν τηρήθηκαν οι τυπικές προϋποθέσεις του άρθρου 17.»

Το Bundesgerichtshof ανήρεσε τότε τις αποφάσεις των κατωτέρων δικαστηρίων και ανέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Landgericht για επανεξέταση και έκδοση νέας αποφάσεως.

Το Landgericht απέρριψε και πάλι την αγωγή ως απαράδεκτη λόγω ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας. Διότι, ναι μεν συμφωνήθηκε ότι το Μόναχο είναι ο τόπος εκπληρώσεως της παροχής, η αναρμοδιότητα όμως του Landgericht προκύπτει από το ότι για την ίδια απαίτηση ασκήθηκε ήδη αγωγή ενώπιον του σύμφωνα με το άρθρο 2 της συμβάσεως αρμόδιου δικαστηρίου της κατοικίας του εναγομένου στην Κατάνη, η οποία και εκκρεμεί εκεί. Ενώπιον του Landgericht München I η εκκρεμοδικία άρχισε μόνο με την επίδοση της αγωγής στις 13 Ιανουαρίου 1977 (άρθρα 261, παράγραφος 1, και 253, παράγραφος 1, του γερμανικού κώδικα πολιτικής δικονομίας), ενώ ενώπιον του δικαστηρίου της Κατάνης η εκκρεμοδικία άρχισε ήδη στις 23 Σεπτεμβρίου 1976 με την επίδοση αναλόγου δικογράφου. Προηγείται επομένως η αρμοδιότητα του δικαστηρίου της Κατάνης, σύμφωνα με το άρθρο 21 της συμβάσεως που ορίζει ότι:

«αν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διάφορων συμβαλλόμενων κρατών, κάθε δικαστήριο, εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, οφείλει, ακόμη και αυτεπάγγελτα, να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του πρώτου».

Ο ενάγων άσκησε έφεση ενώπιον του Oberlandesgericht ισχυριζόμενος ότι κρίσιμος δεν είναι ο χρόνος της επιδόσεως του δικογράφου της αγωγής, αλλά ο χρόνος της καταθέσεως του δικογράφου στο δικαστήριο.

Κρίνοντας ότι εν προκειμένω ανέκυπτε ζήτημα ερμηνείας της εν λόγω Συμβάσεως, το Oberlandesgericht του Μονάχου ανέβαλε την έκδοση οριστικής αποφάσεως και, με Διάταξη της 22ας Ιουνίου 1983, υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο ερώτημα προς έκδοση προδικαστικής αποφάσεως:

«Για την επίλυση του ζητήματος ποιο δικαστήριο συμβαλλομένου κράτους έχει πρώτο επιληφθεί αγωγής (άρθρο 21 της συμβάσεως), είναι κρίσιμος ο χρόνος της καταθέσεως του δικογράφου της αγωγής (Anhängigkeit) ή ο χρόνος κατά τον οποίο έχει κινηθεί πλήρως η διαδικασία με την επίδοση της αγωγής στον εναγόμενο (Rechtshängigkeit);»

Η διάταξη περί παραπομπής πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 8 Ιουλίου 1983.

Σύμφωνα με το άρθρο 20 του πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν ο ενάγων στην κύρια δίκη Zelger, εκπροσωπούμενος από τους Grasmüller, Peter και Hartl, δικηγόρους Μονάχου, η ιταλική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον O. Fiumara και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από το νομικό της σύμβουλο E. Zimmermann, επικουρούμενο από τον Wolf-Dietrich Krause-Ablass, δικηγόρο Düsseldorf.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

Με διάταξη της 7ης Δεκεμβρίου 1983, το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 95, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού διαδικασίας, αποφάσισε να αναθέσει την εκδίκαση της υποθέσεως στο τέταρτο τμήμα.

II — Γραπτές παρατηρήσεις

Ο προσφεύγων στην κύρια δίκη παρατηρεί ότι η αγωγή κατατέθηκε στις 5 Αυγούστου 1976 στη γραμματεία του Landgericht München I, ενώ, στο μέτρο που ήταν δυνατό να διαπιστωθεί, η κατάθεση της αγωγής στο ιταλικό δικαστήριο έγινε στις 22 Σεπτεμβρίου 1976. Η αγωγή επιδόθηκε στον εναγόμενο στις 23 Σεπτεμβρίου 1976 στην Ιταλία, ενώ η αγωγή που κατατέθηκε στο Landgericht München I επιδόθηκε στις 13 Ιανουαρίου 1977.

Εφόσον η αγωγή κατατέθηκε πρώτα στο Landgericht του Μονάχου, κατέστη κατά τον τρόπο αυτό «anhängig». Το δικαστήριο της Κατάνης είναι συνεπώς το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο και οφείλει επομένως, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 21 της συμβάσεως, να διαπιστώσει αυτεπαγγέλτως την έλλειψη αρμοδιότητάς του υπέρ του Landgericht München I.

Ο ενάγων στην κύρια δίκη προβάλλει ότι στη διατύπωση του άρθρου 21 χρησιμοποιείται ο όρος «anhängig» (κατάσταση μετά την κατάθεση του δικογράφου) και όχι οι όροι «rechtshängig» (κατάσταση μετά την επίδοση του δικογράφου) ή «erhoben» (άσκηση της αγωγής). Προς υποστήριξη της απόψεως αυτής προβάλλει τρία επιχειρήματα:

1. Η διατύπωση του άρθρου 21 είναι σαφής. Δεν είναι δυνατό να υποτεθεί ότι οι συντάκτες της συμβάσεως αγνοούσαν τη διάκριση μεταξύ «anhängig» και «rechtshängig» ή «erhoben».

   Στην επεξεργασία της συμβάσεως συμμετέσχαν επίσης γερμανοί νομικοί, οι οποίοι γνώριζαν τη διάκριση, όπως και οι λοιποί συμμετέχοντες στις συζητήσεις.

2. Στο άρθρο 21 της συμβάσεως γίνεται λόγος για «αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία» που «έχουν ασκηθεί μεταξύ των ίδιων διαδίκων», στο δε άρθρο 22 γίνεται λόγος για συναφείς «αγωγές» που «έχουν ασκηθεί ενώπιον δικαστηρίων διάφορων συμβαλλόμενων κρατών».

   Οι συντάκτες της συμβάσεως απέδειξαν έτσι κατά τρόπο εμφαντικό ότι γνώριζαν τη διάκριση μεταξύ των εννοιών «anhängig» και «erhoben» υπό την έννοια του «rechtshängig sein».

3. Όσον αφορά την εξέταση του ζητήματος ποιο δικαστήριο των συμβαλλομένων κρατών πρέπει να επιληφθεί της αγωγής, είναι απόλυτα λογικό και σκόπιμο να ληφθεί υπόψη ο χρόνος της καταθέσεως του δικογράφου της αγωγής στο δικαστήριο. Όπως και οι γερμανικές διατάξεις περί της κατά τόπο αρμοδιότητας, η σύμβαση παρέχει τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ περισσότερων δικαστηρίων. Πρέπει συνεπώς να αφεθεί στους διαδίκους η φροντίδα της επιλογής του δικαστηρίου ή του χρονικού σημείου της καταθέσεως της αγωγής. Ο διάδικος έχει ασκήσει το δικαίωμα επιλογής του και συγχρόνως έχει πράξει ό,τι εξαρτάται από αυτόν με την κατά-

θεση της αγωγής στο δικαστήριο που επιθυμεί. Η επίδοση δεν εμπίπτει στον τομέα ενεργείας των διαδίκων. Για το λόγο αυτό, το ζήτημα της αρμοδιότητας δεν θα έπρεπε να εξαρτάται από καθυστερήσεις όσον αφορά την επίδοση.

Και για τα δικαστήρια είναι επίσης σκόπιμο να λαμβάνουν υπόψη το χρονικό σημείο της καταθέσεως της αγωγής. Έτσι, το αρμόδιο δικαστήριο είναι καθορισμένο ήδη με την κατάθεση της αγωγής.

Η *ιταλική κυβέρνηση* υποστηρίζει ότι από τον τίτλο και το τμήμα στα οποία βρίσκεται το άρθρο 21, καθώς και από τον κανόνα τον οποίο περιέχει, συνάγεται ότι η σύμβαση αναφέρεται σε δύο «εκκρεμείς» υποθέσεις, παραπέμπει δε στις διάφορες εθνικές έννομες τάξεις για τον καθορισμό του χρονικού σημείου από το οποίο κάθε υπόθεση πρέπει να θεωρείται ως εκκρεμής· η «άσκηση» της αγωγής, στην οποία αναφέρεται ο εν λόγω κανόνας, είναι επομένως σημαντική μόνο κατά το μέτρο — και εφόσον — καθορίζει το χρονικό σημείο από το οποίο εκκρεμεί η διαφορά, σύμφωνα με τους κανόνες του κράτους του επιληφθέντος δικαστηρίου.

Ρητή αναφορά στην έννοια της εκκρεμοδικίας αποκλειστικά και παραπομπή στις εθνικές έννομες τάξεις για τον καθορισμό του χρονικού σημείου από το οποίο εκκρεμεί μία υπόθεση γίνεται στην «έκθεση» επί της συμβάσεως (Δελτίο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, συμπλήρωμα 12/72), στην οποία αναφέρεται ότι «δυνάμει του άρθρου 21, τα δικαστήρια συμβαλλόμενου κράτους οφείλουν, ακόμη και αυτεπαγγέλτως, να διαπιστώσουν την έλλειψη αρμοδιότητάς τους σχετικά με διαφορά που φέρεται ενώπιόν τους όταν η εν λόγω διαφορά εκκρεμεί ήδη ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους», ότι ο δικαστής πρέπει να προβεί αυτεπαγγέλτως σε έλεγχο όταν είναι δυνατό να υποτεθεί βάσει των συνθηκών «ότι η ίδια διαφορά είναι δυνατό να εκκρεμεί ενώπιον των δικαστηρίων άλλης χώρας» και τέλος ότι «η Επιτροπή δεν θεωρεί σκόπιμο να προσδιορίσει επακριβώς στο κείμενο το χρονικό σημείο από το οποίο επέρχεται εκκρεμοδικία· κατά συνέπεια, το ζήτημα αυτό ρυθμίζεται βάσει του εσωτερικού δικαίου των συμβαλλομένων κρατών».

Η χρονική σειρά («prevenzione») στην οποία ανφέρεται η σύμβαση πρέπει συνεπώς να καθορίζεται βάσει της «εκκρεμοδικίας», η ύπαρξη της οποίας διαπιστώνεται σύμφωνα με τους διάφορους εθνικούς κανόνες.

Όσον αφορά την ιταλική έννομη τάξη, η εκκρεμοδικία ρυθμίζεται από το άρθρο 39 του κώδικα πολιτικής δικονομίας, ο οποίος, με ορολογία παρόμοια με εκείνη του άρθρου 21 της συμβάσεως, ορίζει ότι «αν μία υπόθεση έχει εισαχθεί ενώπιον διαφορετικών δικαστηρίων, κάθε δικαστήριο, εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, ... διαπιστώνει την ύπαρξη εκκρεμοδικίας» και διευκρινίζει ότι «η χρονική σειρά ("prevenzione") καθορίζεται βάσει της επιδόσεως του δικογράφου της αγωγής».

Κατά την άποψη της ιταλικής κυβερνήσεως, η γερμανική διατύπωση του άρθρου 21 επιτρέπει την ίδια ερμηνεία με εκείνη που απορρέει από το ιταλικό και το γαλλικό κείμενο. Στη γαλλική διατύπωση του τίτλου του σχετικού τμήματος της συμβάσεως γίνεται λόγος για «εκκρεμοδικία και συνάφεια». Το άρθρο 21 της συμβάσεως ορίζει ότι αν έχουν ασκηθεί (siano state proposte) αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διάφορων συμβαλλόμενων κρατών, κάθε δικαστήριο, εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί (il giudice successivamente adito), οφείλει, ακόμη και αυτεπαγγέλτως, να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του πρώτου. Στα γερμανικά, το σχετικό τμήμα της συμβάσεως φέρει τον τίτλο «Rechtshängigkeit und im Zusammenhang

stehende Verfahren», στο δε άρθρο 21 γίνεται λόγος για υπόθεση «anhängig gemacht», οπότε το δικαστήριο που δεν έχει επιληφθεί πρώτο («später angerufene») οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του. Στο άρθρο 22 δεν γίνεται λόγος για «Anhängigkeit» αλλά για «Erhebung», όρος που αναφέρεται ακριβώς στην επίδοση του δικογράφου. Αν και στο κείμενο γίνεται λόγος για αγωγές «anhängig» και στη συνέχεια, στο άρθρο 22, για αγωγές «erhoben», ενώ, και για τις δύο περιπτώσεις, στο ιταλικό κείμενο γίνεται λόγος για αγωγές «proposte», στο γαλλικό κείμενο για αγωγές «formées» και στο ολλανδικό κείμενο για αγωγές «anhängig», αποφασιστική σημασία πρέπει να αποδοθεί στην έννοια της εκκρεμοδικίας που εκφράζεται στον τίτλο του εν λόγω τμήματος της συμβάσεως («Rechtshängigkeit . . .») και στη σειρά με την οποία τα διάφορα δικαστήρια επιλαμβάνονται της υποθέσεως (das später angerufene Gericht — giudice successivamente adito — juridiction saisie en second lieu) όσον αφορά το χρόνο κατά τον οποίο η διαφορά καθίσταται εκκρεμής, ώστε η «Anhängigkeit», κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, έχει σημασία μόνο κατά το μέτρο — και εφόσον — καθορίζει το χρόνο κατά τον οποίο η διαφορά καθίσταται εκκρεμής (Rechtshängigkeit).

Τα τέσσερα ανωτέρω κείμενα πρέπει να καταλήγουν σε ενιαία ερμηνεία. Από το ιταλικό και το γαλλικό κείμενο απορρέει ευχερώς η εν λόγω ενιαία ερμηνεία, η οποία δεν φαίνεται να είναι ασυμβίβαστη με το γερμανικό και το ολλανδικό κείμενο.

Κατά συνέπεια, η ιταλική κυβέρνηση προτείνει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα: «Για την επίλυση του ζητήματος ποιο δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους έχει πρώτο επιληφθεί αγωγής κατά την έννοια του άρθρου 21 της συμβάσεως των Βρυξελλών, κρίσιμος είναι ο χρόνος κατά τον οποίο κάθε φορά επέρχεται η εκκρεμοδικία σύμφωνα με τις εθνικές έννομες τάξεις».

Η *Επιτροπή* προβάλλει ότι η σύμβαση δεν περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με τις προϋποθέσεις ασκήσεως της αγωγής ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Ειδικότερα, το άρθρο 21 της συμβάσεως δεν διευκρινίζει ρητά αν η «Erhebung» (άσκηση της αγωγής) ή η «Anhängigmachung» (επίσης άσκηση της αγωγής) προϋποθέτει επίδοση του δικογράφου της αγωγής.

Θα ήταν μάταια η εξέταση των διαφόρων εννοιών που χρησιμοποιούνται στα άρθρα 21 και 22 της συμβάσεως, δηλαδή:

— «εκκρεμοδικία» («Rechtshängigkeit») (τίτλος του τμήματος 8 της συμβάσεως)

— «αγωγή ασκηθείσα» («Klage anhängig gemacht») (άρθρο 21, πρώτη παράγραφος)

— «το επιληφθέν δικαστήριο» («das angerufene Gericht») (άρθρο 21, πρώτη παράγραφος και άρθρο 22)

— «αγωγή ασκηθείσα» («Klage erheben») (άρθρο 22, πρώτη παράγραφος).

Το διαφορετικό περιεχόμενο των όρων «Klageerhebung» αφενός και «Anhängigkeit» αφετέρου, που εκτίθεται στη διάταξη περί παραπομπής, υπάρχει μόνο από την άποψη του γερμανικού δικονομικού δικαίου, το οποίο αποδίδει διαφορετική έννοια στους δύο όρους. Απεναντίας, οι δύο ανωτέρω όροι χρησιμοποιούνται στα άρθρα 21 και 22 της συμβάσεως χωρίς να είναι δυνατό να διαπιστωθεί μεταξύ του ενός και του άλλου ουσιώδης διαφορά. Το γαλλικό κείμενο δεν προβαίνει σε καμία διάκριση μεταξύ «Klage anhängig gemacht» (άρθρο 21, πρώτη παράγραφος) και «Klage erheben» (άρθρο 22, πρώτη παράγραφος). Και στις δύο περιπτώσεις χρησιμοποιείται η ίδια διατύπωση («demandes formées»).

Αν και σε άλλη περίπτωση απαιτείται από τη σύμβαση η επίδοση του δικογράφου της

αγωγής, δεν είναι δυνατό να συναχθεί από αυτό ότι η σύμβαση επιβάλλει επίσης την επίδοση του δικογράφου για να συντρέχει άσκηση της αγωγής. Όπως εκτίθεται στην έκθεση Schlosser επί της συμφωνίας της 9ης Οκτωβρίου 1978 σχετικά με την ένταξη της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου στη σύμβαση, στο Ηνωμένο Βασίλειο μπορεί να επέρχεται εκκρεμοδικία ακόμη και χωρίς επίδοση του δικογράφου της αγωγής (ABl. C 59, 1979). Επιβεβαιώνεται έτσι η άποψη που διατυπώθηκε ήδη στην έκθεση Jenard:

«Η επιτροπή δεν θεωρεί σκόπιμο να προσδιορίσει επακριβώς στο κείμενο της συμβάσεως το χρονικό σημείο από το οποίο επέρχεται εκκρεμοδικία· το ζήτημα αυτό ρυθμίζεται κατά συνέπεια βάσει του εσωτερικού δικαίου των συμβαλλομένων κρατών.»

Κατά της ανωτέρω απόψεως είναι δυνατό να αντιταχθεί ότι προς το σκοπό της ομοιόμορφης ερμηνείας της συμβάσεως σε όλα τα συμβαλλόμενα κράτη, πρέπει να αναζητηθεί αυτόνομη ερμηνεία του άρθρου 21 της συμβάσεως, ώστε οι προϋποθέσεις ασκήσεως της αγωγής να καθοριστούν επίσης κατά τρόπο ομοιόμορφο για όλα τα συμβαλλόμενα κράτη. Στη σημερινή κατάσταση του κοινοτικού δικαίου και της ενοποιήσεως του δικονομικού δικαίου των συμβαλλομένων κρατών, είναι εντούτοις αδύνατη η απεριόριστη εφαρμογή της αρχής της αυτόνομης ερμηνείας της συμβάσεως. Όπως εδέχθη το Δικαστήριο με την απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 1976 στην υπόθεση 12/76, Tessili κατά Dunlop, Slg. σ. 1473, οι έννοιες της συμβάσεως θα μπορούσαν ενδεχομένως να εκληφθούν ως παραπομπή στις ουσιαστικές διατάξεις του δικαίου των συμβαλλομένων κρατών.

Μολονότι βάσει των προηγουμένων σκέψεων επιβάλλεται η προσφυγή στο εθνικό δικονομικό δίκαιο για να καθοριστούν οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για την έγκυρη άσκηση αγωγής, δεν πρέπει εντούτοις να συναχθεί ότι η απάντηση στο ερώτημα του παραπέμποντος δικαστηρίου πρέπει να δοθεί αποκλειστικά βάσει του δικονομικού δικαίου στο οποίο υπόκεινται τα εν προκειμένω επιληφθέντα δικαστήρια, αντίστοιχα στη Γερμανία και στην Ιταλία. Δεδομένου ότι η άσκηση αγωγής εκτείνεται συχνά σε ορισμένο χρονικό διάστημα (κατάθεση του δικογράφου στη γραμματεία του δικαστηρίου, έπειτα επίδοση του δικογράφου στον εναγόμενο), τίθεται επίσης το ερώτημα αν το άρθρο 21 της συμβάσεως αναφέρεται στο στάδιο κατά το οποίο το δικαστήριο έχει επιληφθεί οριστικά της υποθέσεως ή σε προηγούμενο στάδιο, παραδείγματος χάριν στο χρονικό σημείο της καταθέσεως του δικογράφου στη γραμματεία του δικαστηρίου. Πρόκειται για ζήτημα το οποίο πρέπει να επιλυθεί μέσω αυτόνομης ερμηνείας της συμβάσεως, διότι πράγματι δεν συντρέχει κανένας από τους ανωτέρω λόγους οι οποίοι καθιστούν αναγκαία την παραπομπή στο εθνικό δίκαιο των συμβαλλομένων κρατών. Προς το σκοπό της ομοιόμορφης ερμηνείας, της συμβάσεως, θα έπρεπε αντίθετα να ισχύουν εν προκειμένω οι ίδιες αρχές για όλα τα συμβαλλόμενα κράτη.

Από την αντίστοιχη διατύπωση των άρθρων 21 και 22 της συμβάσεως δεν είναι βέβαια δυνατό να συναχθεί τίποτε που θα επέτρεπε να δοθεί απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα, δεδομένου ότι, για τους ανωτέρω λόγους, οι διαφορές στην επιλογή των λέξεων δεν μπορούν να προβληθούν ως επιχείρημα υπέρ της μιας ή της άλλης απόψεως. Η απάντηση στο ερώτημα πρέπει επομένως να δοθεί βάσει του συνολικού πλαισίου των λοιπών διατάξεων και βάσει του πνεύματος και του σκοπού της συμβάσεως.

Σύμφωνα με το άρθρο 20 της συμβάσεως, αρμοδιότητα που υπάρχει βάσει των κανόνων περί αρμοδιότητας των άρθρων 2 μέχρι 17 της συμβάσεως μπορεί να αντικατασταθεί από άλλη. Πρόκειται για εξαί-

ρεση που πρέπει να ερμηνεύεται στενά. Η αντικατάσταση αρμοδιότητας η οποία υπάρχει καθεαυτή δυνάμει των διατάξεων της συμβάσεως είναι δικαιολογημένη μόνο αν έχει ήδη ασκηθεί αγωγή ενώπιον δικαστηρίου άλλου συμβαλλόμενου κράτους, με συνέπεια το εν λόγω δικαστήριο να έχει οριστικά επιληφθεί της υποθέσεως. Εφόσον το δικαστήριο δεν έχει επιληφθεί οριστικά της υποθέσεως, υπάρχει αβεβαιότητα ως προς την πραγματική κατάληξη της άλλης διαδικασίας. Έτσι, παραδείγματος χάριν, σύμφωνα με το γερμανικό δικονομικό δίκαιο, η αγωγή είναι δυνατό να αποσυρθεί πριν από την επίδοσή της, χωρίς να υπάρχει εν προκειμένω τυπική παραίτηση από του δικογράφου της αγωγής. Πρέπει επιπλέον να ληφθεί υπόψη ότι ο εναγόμενος δεν είναι γενικά εν γνώσει του γεγονότος ότι έχει κινηθεί εναντίον του διαδικασία πριν από την επίδοση του δικογράφου της αγωγής και επομένως ότι δεν είναι ακόμη σε θέση να προβάλει την ένσταση της εκκρεμοδικίας ενώπιον άλλου δικαστηρίου. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο θα πρέπει να θεωρηθεί ως κρίσιμος χρόνος, στα πλαίσια του άρθρου 21 της συμβάσεως, ο χρόνος κατά τον οποίο το δικαστήριο έχει επιληφθεί οριστικά της υποθέσεως.

Θα ήταν απεναντίας δυνατό να προβληθεί το επιχείρημα ότι, προς το συμφέρον της προστασίας του εναγομένου, ο κατά το άρθρο 21 της συμβάσεως κρίσιμος χρόνος κατά τον οποίο επέρχεται η εκκρεμοδικία («Rechtshängigkeit») θα πρέπει να προσδιοριστεί στο κατά το δυνατό εγγύτερο χρονικό σημείο, ώστε ο εναγόμενος — εφόσον έχει πληροφορηθεί με άλλο τρόπο την κατάθεση του δικογράφου της αγωγής — να μη χάσει τη δυνατότητα προβολής της ενστάσεως της εκκρεμοδικίας λόγω βραδείας επιδόσεως του δικογράφου που έχει ήδη κατατεθεί στο δικαστήριο. Πρέπει πάντως να ληφθεί σχετικά υπόψη ότι ο εναγόμενος προστατεύεται βάσει των άρθρων 20, 27, παράγραφος 2 και 46, της συμβάσεως από τις ουσιώδεις δυσμενείς συνέπειες της καθυστερημένης επιδόσεως. Όσον αφορά το ζήτημα σε ποια από τις δύο διαδικασίες που είναι εκκρεμείς στα παλίσια του άρθρου 21 της Συμβάσεως πρέπει να δοθεί προτεραιότητα, δεν είναι επομένως προφανής η ανάγκη να ληφθεί υπόψη το εγγύτερο χρονικό σημείο επελεύσεως της εκκρεμοδικίας για λόγους προστασίας του εναγομένου.

Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, η Επιτροπή προτείνει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα:

«Για τον καθορισμό του δικαστηρίου που έχει πρώτο επιληφθεί κατά την έννοια του άρθρου 21 της συμβάσεως για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, το κρίσιμο χρονικό σημείο για κάθε επιληφθέν δικαστήριο είναι το χρονικό σημείο κατά το οποίο, σύμφωνα με τις δικονομικές διατάξεις του εθνικού δικαίου του, η αγωγή έχει ασκηθεί οριστικά.»

III — Προφορική διαδικασία

Κατά τη συνεδρίαση της 16ης Φεβρουαρίου 1984, ο εναγόμενος στην κύρια δίκη, εκπροσωπούμενος από τον δικηγόρο Μονάχου Jürgen Blume, και η Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από το νομικό της σύμβουλο E. Zimmermann, επικουρούμενο από τον W. D. Krause-Ablass, δικηγόρο Düsseldorf, ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους και απάντησαν στις ερωτήσεις που έθεσε το Δικαστήριο.

Ο εναγόμενος στην κύρια δίκη προέβαλε ότι το γερμανικό δικαστήριο είναι αναρμόδιο, διότι η αγωγή επιδόθηκε στην Ιταλία πριν από την άσκηση της αγωγής στη Γερμανία. Ο όρος «Anhängigkeit» δεν χρησιμοποιείται στο γερμανικό κείμενο της συμβάσεως υπό την έννοια κατά την οποία χρησιμοποιείται στο γερμανικό δίκαιο.

Η διαφορά που υπάρχει στο γερμανικό δίκαιο μεταξύ των όρων «Anhängigkeit» και «Rechtshängigkeit» δεν επηρεάζει την ερμηνεία της συμβάσεως, η οποία αποτελεί διεθνή σύμβαση μεταξύ περισσοτέρων κρατών μελών και πρέπει να ερμηνεύεται αυτόνομα.

Ο εναγόμενος στην κύρια δίκη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το ζήτημα της εκκρεμοδικίας πρέπει να επιλυθεί σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο κάθε συμβαλλόμενου κράτους. Για να κριθεί ποιο δικαστήριο είναι αρμόδιο κατά την έννοια του άρθρου 21 της συμβάσεως, πρέπει καταρχάς να καθοριστεί πού πρώτα ασκήθηκε οριστικά η προσφυγή. Το ζήτημα αυτό πρέπει να επιλυθεί σύμφωνα με τη lex fori του επιληφθέντος δικαστηρίου.

Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 11ης Απριλίου 1984.

Σκεπτικό

1 Με διάταξη της 22ας Ιουνίου 1983, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 8 Ιουλίου 1983, το Oberlandesgericht του Μονάχου υπέβαλε, δυνάμει του πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971 σχετικά με την ερμηνεία από το Δικαστήριο της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για την διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (στο εξής η σύμβαση), προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 21 της εν λόγω συμβάσεως.

2 Αμφότεροι οι διάδικοι της κύριας δίκης είναι έμποροι. Ο ένας είναι εγκατεστημένος στο Μόναχο της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και ο άλλος στο Mascali της Σικελίας. Ο ενάγων στην κύρια δίκη άσκησε κατά του εναγομένου αγωγή για την επιστροφή υπόλοιπου δανείου χρονολογούμενου από το 1975 και 1976. Η αγωγή, που αποτελεί το αντικείμενο της διαφοράς, κατατέθηκε στις 5 Αυγούστου 1976 στη γραμματεία του Landgericht München I και επιδόθηκε στον εναγόμενο στις 13 Ιανουαρίου 1977. Επιπλέον, ο ενάγων άσκησε άλλη αγωγή, με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία, ενώπιον του Tribunale civile της Κατάνης στην Ιταλία, με δικόγραφο που κατατέθηκε στις 22 ή στις 23 Σεπτεμβρίου 1976 και επιδόθηκε στον εναγόμενο στις 23 Σεπτεμβρίου 1976.

3 Το Landgericht απέρριψε την αγωγή ως απαράδεκτη λόγω ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας, διότι η εκκρεμοδικία ενώπιόν του άρχισε μόλις στις 13 Ιανουαρίου 1977 με την επίδοση αντιγράφου του δικογράφου (άρθρα 261, παράγραφος 1, και 253, παράγραφος 1, του γερμανικού κώδικα πολιτικής δικονομίας), ενώ η εκκρεμοδικία ενώπιον του Tribunale της Κατάνης άρχισε ήδη στις 23 Σεπτεμβρίου 1976, με την επίδοση ανάλογου διαδικαστικού εγγράφου. Κατά την άποψη του Landgericht, αρμόδιο είναι το Tribunale της Κατάνης δυνάμει του άρθρου 21 της συμβάσεως.

4 Ο ενάγων άσκησε έφεση ενώπιον του Oberlandesgericht, υποστηρίζοντας ότι κρίσιμος δεν είναι ο χρόνος της επιδόσεως της αγωγής, αλλά ο χρόνος της καταθέσεως του δικογράφου στο δικαστήριο.

5 Με τη σκέψη ότι στη διαφορά αυτή ανακύπτουν ζητήματα ερμηνείας της συμβάσεως, το Oberlandesgericht ανέβαλε την έκδοση αποφάσεως και, με διάταξη της 22ας Ιουνίου 1983, υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Για την επίλυση του ζητήματος ποιο δικαστήριο συμβαλλομένου κράτους έχει πρώτο επιληφθεί αγωγής (άρθρο 21 της συμβάσεως), είναι κρίσιμος ο χρόνος της καταθέσεως του δικογράφου της αγωγής (Anhängigkeit) ή ο χρόνος κατά τον οποίο έχει κινηθεί πλήρως η διαδικασία με την επίδοση της αγωγής στον εναγόμενο (Rechtshängigkeit);»

6 Το άρθρο 21 της συμβάσεως ορίζει τα εξής:

«Αν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διάφορων συμβαλλόμενων κρατών, κάθε δικαστήριο, εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, οφείλει, ακόμη και αυτεπάγγελτα, να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του πρώτου.

Το δικαστήριο που οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του μπορεί να αναστείλει τη διαδικασία, αν η διεθνής δικαιοδοσία του άλλου δικαστηρίου αμφισβητείται.»

7 Ο ενάγων στην κύρια δίκη υποστηρίζει ότι στο άρθρο 21 της συμβάσεως λαμβάνεται ως χρόνος ασκήσεως της αγωγής το χρονικό σημείο της καταθέσεως του δικογράφου στο δικαστήριο. Στο γερμανικό κείμενο της συμβάσεως γίνεται χρήση του όρου «anhängig» ως ταυτόσημου του όρου «formées» στο γαλλικό κείμενο. Μία διαφορά είναι «anhängig» κατά το γερμανικό δίκαιο από το χρονικό σημείο της καταθέσεως του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου στο δικαστήριο. Αντίθετα, στο άρθρο 22 της συμβάσεως, ο όρος «formées» του γαλλικού κειμένου αποδόθηκε με τον όρο «erhoben» στο γερμανικό κείμενο. Ο ενάγων στην κύρια δίκη συνάγει από αυτό ότι η σύμβαση θέλησε να διακρίνει μεταξύ της ασκήσεως αγωγής κατά την έννοια του άρθρου 21, για την οποία αρκεί η απλή κατάθεση του δικογράφου, και της ασκήσεως αγωγής κατά την έννοια του

άρθρου 22, για την οποία η διαφορά πρέπει να είναι οριστικά εκκρεμής σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του οικείου κράτους μέλους.

8 Ο ενάγων στην κύρια δίκη υποστηρίζει ότι κατά το γερμανικό δίκαιο, η επίδοση της αγωγής στον εναγόμενο πρέπει να διενεργηθεί μερίμνη του δικαστηρίου και δεν εμπίπτει συνεπώς στο πεδίο ενεργειών των διαδίκων. Η διεθνής δικαιοδοσία του επιληφθέντος δικαστηρίου δεν μπορεί πάντως να εξαρτάται από καθυστερήσεις της επιδόσεως που διενεργείται από το ίδιο το δικαστήριο.

9 Ο εναγόμενος στην κύρια δίκη έχει την άποψη ότι η διαφορά μεταξύ των γερμανικών όρων που χρησιμοποιούνται στα άρθρα 21 και 22 της συμβάσεως ως ισοδύναμοι «formées» του γαλλικού κειμένου δεν πρέπει να έχει επίπτωση στην ερμηνεία της συμβάσεως. Υποστηρίζει ότι η έννοια της ασκηθείσας αγωγής, κατά το άρθρο 21 της συμβάσεως, πρέπει να ερμηνευθεί ως δηλώνουσα την οριστική άσκηση της αγωγής και ότι πρέπει να προσδιοριστεί βάσει της lex fori του επιληφθέντος δικαστηρίου.

10 Πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι διαδικαστικοί κανόνες των διαφόρων συμβαλλομένων κρατών δεν συμπίπτουν όσον αφορά τον προσδιορισμό του χρονικού σημείου κατά το οποίο ένα δικαστήριο επελήφθη υποθέσεως.

11 Από τα πληροφοριακά στοιχεία συγκριτικού δικαίου που τέθηκαν υπόψη του Δικαστηρίου προκύπτει πράγματι ότι στη Γαλλία, στην Ιταλία, στο Λουξεμβούργο και στις Κάτω Χώρες, η διαφορά θεωρείται ότι εκκρεμεί ενώπιον του δικαστηρίου από το χρονικό σημείο της επιδόσεως του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου στον εναγόμενο. Στο Βέλγιο, με την εγγραφή της υποθέσεως στο γενικό πινάκιο του δικαστηρίου επέρχεται η εκκρεμοδικία· η εγγραφή όμως στο πινάκιο προϋποθέτει καταρχήν την προηγούμενη επίδοση του δικογράφου στον εναγόμενο.

12 Στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η αγωγή ασκείται, δυνάμει του άρθρου 253, παράγραφος 1, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, με την επίδοση του δικογράφου στον εναγόμενο. Η επίδοση διενεργείται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο στο οποίο κατατέθηκε προηγουμένως το δικόγραφο της αγωγής. Η διαδικαστική φάση μεταξύ της καταθέσεως του δικογράφου της αγωγής στο δικαστήριο και της επιδόσεως καλείται «Anhängigkeit». Η κατάθεση του δικογράφου της αγωγής έχει σημασία για τη διακοπή της παραγραφής και την τήρηση των δικονομικών προθεσμιών, αλλά δεν προσδιορίζει σε καμία περίπτωση το χρονικό σημείο της εκκρεμοδικίας. Από το συνδυασμό του ανωτέρω άρθρου 253 και του άρθρου 261, παράγραφος 1, του κώδικα πολιτικής

δικονομίας, προκύπτει ότι εκκρεμοδικία επέρχεται με την επίδοση της αγωγής στον εναγόμενο.

13 Από τη σύγκριση των νομοθεσιών αυτών προκύπτει ότι δεν μπορεί να συναχθεί κοινή έννοια της εκκρεμοδικίας από την προσέγγιση των διαφόρων σχετικών εθνικών διατάξεων. Κατά μείζονα λόγο, δεν είναι δυνατό να επεκταθεί στο σύνολο των συμβαλλομένων μερών, όπως προτείνει ο ενάγων στην κύρια δίκη, μία έννοια που είναι ίδια του γερμανικού δικαίου και η οποία, λόγω των ιδιαζόντων χαρακτηριστικών της, δεν μπορεί να μεταφυτευθεί στις άλλες διιστάμενες έννομες τάξεις.

14 Από το άρθρο 21, λαμβανόμενο στο σύνολό του, είναι δυνατό να συναχθεί ότι η υποχρέωση ενός δικαστηρίου να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ άλλου δικαστηρίου υφίσταται μόνον εφόσον είναι βέβαιο ότι ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους έχει οριστικά ασκηθεί αγωγή με το ίδιο αντικείμενο και μεταξύ των ίδιων διαδίκων. Κατά τα λοιπά, το άρθρο 21 δεν παρέχει ενδείξεις ως προς τη φύση των διαδικαστικών διατυπώσεων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για να διαπιστωθεί η επέλευση τέτοιου αποτελέσματος· δεν παρέχει ιδίως ενδείξεις ως προς το αν η εκκρεμοδικία επέρχεται με την κατάθεση αγωγής σε δικαστήριο ή με την επίδοσή της στον αντίδικο.

15 Εφόσον η σύμβαση δεν έχει ως αντικείμενο την ενοποίηση των διατυπώσεων αυτών, οι οποίες συνδέονται στενά με την οργάνωση της διαδικασίας ενώπιον των δικαστηρίων στα διάφορα κράτη, το ζήτημα του χρονικού σημείου κατά το οποίο συντρέχουν οι προϋποθέσεις ώστε ένα δικαστήριο να έχει οριστικά επιληφθεί υποθέσεως κατά την έννοια του άρθρου 21 πρέπει να κριθεί και επιλυθεί, για κάθε δικαστήριο, σύμφωνα με τους κανόνες του εθνικού του δικαίου. Η μέθοδος αυτή επιτρέπει σε κάθε δικαστήριο να καθορίσει με επαρκή βεβαιότητα, βάσει του εθνικού του δικαίου όσον αφορά το ίδιο και βάσει του εθνικού δικαίου κάθε άλλου επιληφθέντος δικαστηρίου όσον αφορά το δικαστήριο αυτό, τη χρονική σειρά προτεραιότητας μεταξύ περισσοτέρων αγωγών που ασκήθηκαν υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στη σύμβαση.

16 Στο ερώτημα που υπέβαλε το Oberlandesgericht του Μονάχου πρέπει συνεπώς να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 21 της συμβάσεως πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ως «πρώτο επιληφθέν» πρέπει να λογισθεί το δικαστήριο ενώπιον του οποίου συνέτρεξαν πρώτα οι προϋποθέσεις από τις οποίες συνάγεται η οριστική εκκρεμοδικία και οι οποίες πρέπει να κριθούν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο καθενός από τα οικεία δικαστήρια.

Επί των δικαστικών εξόδων

17 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η ιταλική κυβέρνηση και η Επιτροπή, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε το Oberlandesgericht του Μονάχου με διάταξη της 22ας Ιουνίου 1983, αποφαίνεται:

Το άρθρο 21 της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, η οποία αναφέρεται στη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ως «πρώτο επιληφθέν» πρέπει να θεωρηθεί το δικαστήριο ενώπιον του οποίου συνέτρεξαν καταρχάς οι προϋποθέσεις από τις οποίες συνάγεται η επέλευση οριστικής εκκρεμοδικίας, οι προϋποθέσεις δε αυτές πρέπει να κρίνονται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο κάθε ενδιαφερόμενου δικαστηρίου.

Koopmans Bahlmann

Pescatore O'Keeffe Bosco

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 7 Ιουνίου 1984.

Ο γραμματέας
κ.α.α.

J. A. Pompe
Βοηθός γραμματέας

Ο πρόεδρος του τέταρτου τμήματος

T. Koopmans